

te valten als een algemeenen huldingsterm. Als vertaling stellen wij dan voor:

Geprezen zij Abram Gode, den Allerhoogste, en geprezen zij God de Allerhoogste,

Melchizedek spreekt deze lofprijzing uit in zijn priesterlijke hoedanigheid. Het slot van vs 18 heeft daar met nadruk op gewezen. Daardoor is zijn lofprijzing autoritair. Ze houdt een goedkeuring in. Omdat hij spreekt als priester van den Allerhoogste heeft zijn lof een divien karakter en houdt een zekere goddelijke goedkeuring in van Abrahams daad.

De woorden die Melchizedek spreekt sluiten dus aan bij zijn daad. Zijn brengen van brood en wijn is huldebetoen; ook in zijn woorden huldt hij Abraham.

Melchizedek huldt in deze woorden echter niet alleen Abraham, maar ook God. En hij huldt Abraham niet in gelijken zin als God. Al noemt hij Abraham het eerst, hij huldt God in absoluten zin, Abraham slechts in betrekking tot God. De beide lofprijzingen, die Melchizedek uitsprekt, zijn in één verband te beschouwen. De eerste wordt beheerscht door de laatste. De reden, waarom Abraham geprezen wordt, is dat hij de vijanden verslagen heeft. Maar het is God, die die vijanden in zijn macht gegeven heeft. Hem dus de lof in absoluten zin en aan Abraham voorzoover hij het is, door wien het God behaagde deze overwinning te bewerkstelligen. Dit is de bedoeling van de woorden: geprezen zij Abraham Gode. God daarentegen is te prijzen wegens Hemzelven, wat natuurlijk in de lofspraak niet behoeft uitgedrukt te worden.

§ 23. Melchizedek wordt ook door Abraham in zijn priesterlijk en autoritair optreden erkend. „Hij gaf hem een tiende van alles". Bij deze woorden uit het slot van vs 20 kan echter gevraagd worden wie hier tienden geeft, Abraham of Melchizedek. Ons antwoord hierop is, mede op grond van Hebr. 7:4, dat dat Abraham is. We zien immers in deze tiendenopbrengst een erkenning van Melchizedeks optreden door Abraham. Bij deze opvatting moet natuurlijk wisseling van subject worden aangenomen tusschen dezen slotzin van vs 20 en hetgeen onmiddellijk voorafgaat. Zulk een subjectswisseling komt echter menigmaal voor in het Hebreeuwsch.

Wie geen subjectswisseling aanneemt moet tot de conclusie komen dat Melchizedek tienden geeft aan Abraham. Melchizedek voegt dan bij zijn huldingsgeschenk van brood en wijn ook nog de tienden. Deze meening wordt voorgestaan in „Tekst en Uitleg" en blijv. ook door Jeremias.³⁾ Het zijn dan de tienden van Salems heiligdom, die Abraham ontvangt.

In de eerste plaats wordt deze meening voorgedragen, omdat daarmede een moeilijkheid verdwijnt, n.l. deze, hoe Abraham, die den buit niet behoudt, omdat hij er geen recht op heeft, toch wel tienden van den buit geeft. Dit zou een inconsequentie van Abraham zijn. Kwam hem de buit niet toe, dan mocht hij er ook geen tienden van geven en de tol aan het heiligdom betalen van anderen goed.

Het is echter geheel onjuist dat Abraham geen recht had op den buit. Als overwinnaar had hij daar zeer zeker recht op. Jirku bewijst deze praktijk uit het oorlogsrecht met een verwijzing naar een aldusluidende bepaling in een te Boghazkôj gevonden verdrag.⁴⁾ Dat Abraham den buit niet hebben wil is zijn particuliere aangelegenheid. Het is uit reverentie voor zijn God, van wien hij alles verwacht. De opbrengst der tienden is echter geen particuliere aangelegenheid, maar een religieuze, een „kultische" handeling. Hij mocht den koning van Sodom niet teruggeven wat God of diens priester toekwam.

Voorts wordt deze meening voorgedragen met het oog op de beteekenis, die men aan deze gebeurtenissen toekent. Ze zouden n.l. van politieke beteekenis zijn. Dat Melchizedek tienden gaf aan Abraham zou inhouden, dat het volk van Abraham recht had op Jeruzalem en zijn heiligdom. Hiermede wordt dan verworpen de gedachte dat deze gebeurtenissen dienen om de rechten van Israëls priesters tegenover het volk te rechtvaardigen, wat het geval zou zijn als Abraham de tienden geeft.

Wanneer wij, in aansluiting aan den brief aan de Hebreërs, Abraham nemen als subject van den slotzin van vs 20, is dat echter nog niet om daarmede ook bovengenoemde bedoeling aan deze handeling toe te kennen. Dergelijke bedoelingen passen bij een tendentieuze geschrift van jongeren datum.

Abraham erkende Melchizedek in zijn priesterschap. Hierdoor blijkt nog te meer de waardigheid van dezen priesterkoning. In zijn autoritair optreden heeft Abraham niets aanmatigends gezien. Dat hij hem tienden geeft doet blijken dat hij in hem een dienaar ziet van den God, dien hij zelf ook eert.

Zoo ontmoeten we door deze geschiedenis van Abraham en de koningen uit het Oosten een eerbiedwaardig persoon: de priesterkoning van Salem.

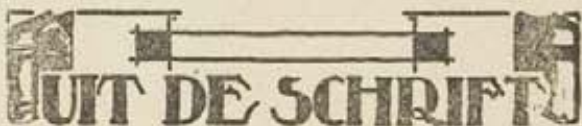
³⁾ De A. T. im Lichte des Alten Orients, 4e Aufl., S. 325.
⁴⁾ Altorientalische Kmm., S. 61.

lem. Hem te vermelden is wel de hoofdbedoeling, waarom deze geschiedenis in de Schriften Gods is opgenomen. Uit zijn optreden blijkt voorts zijn godsvrucht en zijn autoriteit. Zijn godsvrucht uit de eer die hij Gode brengt, boven Abraham. Zijn autoriteit uit zijn priesterschap. Juist daarin is hij ongeëvenaard. Anderen uit den tijd van Abraham en vóór hem mogen misschien met hem gelijkstaan in godsvrucht, hij is de eenige, die den eenigen waarachtigen God diende als priester. De godsvrucht vertoont zich in hem in ambtelijken vorm. Daarvan is hij het geheel eenige voorbeeld vóór Israëls volksbestaan. Dat is het unieke van zijn verschijning. Naast Abraham staat hij als de meerdere, als een die „zegt" met autoriteit, als een die tienden ontvangt. Bij Abraham begint de stroom van Gods genade zich te verenigen tusschen de oevers van één bepaald geslacht en volk. Wat anders is er buiten die oevers dan, op een enkele uitzondering na, heidenen die afgoden dienen? Het antwoord ligt in Abrahams toenaam: Vader aller geloovigen!

En toch, naast Abraham staat Melchizedek. Hij is geen vrucht van verbijzonderende werking Gods, waardoor hij gelijk Abraham is uitgehaald uit het heidendom en veiliggesteld door een bijzondere roeping. Hij staat midden in het heidendom, wordt daar niet uit geroepen, maar daarin gelaten als priester des Allerhoogsten. Dat is zijn grootheid waardoor hij van allen is onderscheiden. Een unieke grootheid. Gelijk een ceder uitsteekt boven een met zorg gekweekte bloem, zoo reikt ver boven Abraham, die het voorwerp is, hij en zijn nageslacht, van vele bijzondere zorgen Gods, Melchizedek uit. God is groot en wij begrijpen het niet. God is groot in Zijn verbondstrouw, waartoe hij zich met vele gewisse beloften verbindt. Maar God is ook groot in de uitzonderingen. De Verbondsgod blijft de Vrijmachtige. Hij heeft zich Abraham verkoren. Maar hij heeft ook Melchizedek zich gesteld tot een priesterlijk dienaar. En de pelgrimsweg van den verkorene gaat langs den voet van dezen Priester.

D.

H. M.

Vrolijk zijn.

En gij zult vrolijk zijn over al het goede, dat de HEERE, uw God, aan u en uw huis gegeven heeft. Deut. 26:11.

Dit is een buitengewoon ernstig onderwerp: over de ware vrolijkheid!

Want deze vrolijkheid wordt alleen gevonden en genoten in de vreeze Gods. Wie durft over haar te spreken in onzen droeven tijd?

Er is een vrolijkheid van de wereld, de ijdele vreugd in 's boozen tent. Duizenden jagen haar na. Zij is trouwens alle eeuwen door voor den mensch-zonder-God een hoogst begeerlijk goed geweest. Eten, drinken, vrolijk zijn, want morgen sterven wij! Maar dat is toch, welbeschouwd, een wonderlijk soort vrolijkheid, in de schaduw van morgen: van den dood!

De mensch van onzen tijd zoekt hartstochtelijk naar genot; hij zwelgt, als de Epicureërs der oudheid, uit alle bekens, die onder zijn bereik komen. Maar de bittere droesem op den bodem vergalt altijd weer zijn vreugd. Hij heeft veel bereikt: kennis, kunst, cultuur, techniek. Maar hij herinnert ons aan Haman. Die had macht, en geld, en gunst van zijn Vorst; hij leefde alle dagen heerlijk en prachtig. Maar hij klaagde: dit alles baant mij niet, zoolang ik Mordechai zie zitten in de poort des konings.

Dit alles baant mij niet — ook de mensch van de 20ste eeuw zegt het. En als hij, het niet zegt, dan toont zijn gelaat dat hij het denkt. Hij mist den vrede des harten, omdat hij geen vrede met God heeft.

Hoe zou hij geluk kunnen hebben? Aan elken wonderboom knaagt een worm. In de schoonste streken der aarde kunt ge toeristen ontmoeten, die met een verveeld, onverschillig gezicht de heerlijkste scheppingsweelde aanschouwen. Het lijkt wel of hun oog boos is, omdat God goed is. Heel hun verschijning getuigt: dit alles baant mij niet! De vrolijkste cabarelliezen, zoo beweert men, komen vaak uit een bitter-bedroefd hart, en die er het hardst bij applaudiseeren, dragen in hun innerlijk de diepste wonden.

Neen, de wereldling is heelemaal niet vrolijk; hij is het slechts in schijn; hij draagt een lachend masker. De rijke man uit de gelijkenis leefde ook alle dagen vrolijk en prachtig, maar toen hij stierf, sloeg hij zijn oogen op in de hel, en was in de pijn. Wee u, die nu lacht, want uw lachen zal tot treurigheid worden!

We denken aan de vrolijkheid dergenen die zich schatten vergaderen op de aarde, maar niet rijk zijn in God. De rijke landbouwer zeide: ziel, gij hebt vele goederen opgelegd voor vele jaren, neem rust, eet, drink, wees vrolijk.

Och, de vrolijkheid van een mensch-zonder-God is een wit gepleisterd graf over zijn onreine

ziel. Uit vrees voor den bitteren ernst van leven en sterven, bralt hij zijn ijdele feestliederen. De lach is de morfine tegen de pijn van het arme hart.

De ware vrolijkheid is zoo heel anders.

Over haar, zooals zij zich openbaren moest aan de offermaaltijden, na de aanbidding der eerstelingen, spreekt onze tekst.

Zij is vreugde in God, die naar waarde nooit te danken is.

Zij gaat gepaard met belijdenis van onwaardigheid.

Zij verblijdt zich over al het goede dat de Heere onze God ons en ons huis gegeven heeft. Zij gaat gepaard met offeranden.

Zij komt voort uit dankbaarheid, en is in haar wezen gehoorzaamheid aan dien God, die beveelt: gij zult vrolijk zijn!

Maar hoe kunnen we op voorschrift vrolijk zijn?

Is er iets zóó spontaan als vreugde? Zij laat zich niet op bestelling leveren? Dat is waar! En toch: God vraagt haar. Gij zult.

Nu geldt ook hier weer de regel: God geeft op het gebed wat Hij eischt in het gebod.

Om de ware vrolijkheid te beoefenen, (een heilige kunst!) moeten we God door Zijn Geest in ons werken laten.

Die Geest richt onzen geest op het beschouwen van de overstelpende zegeningen in ons leven, op al het goede dat de HEERE ons en ons huis heeft gegeven. Dit geldt niet slechts van hen, wier weg over zonnige hoogten ging, maar evenzeer voor allen, die geleid werden door diepten van leed en beproeving. Wij kunnen de zegeningen Gods niet groepeeren of sorteerden naar eigen inzicht; we mogen er geen enkele van vergelijken. Dan zien we dat de natuurlijke en geestelijke weldaden nauw verbonden zijn en onderling verstrengeld liggen. Alles wat God doet, doet Hij in harmonisch verband, en het is gericht op één doel. Het zijn allemaal genadeweldaden van den HEERE. Gij zult mijn hoofd en doet mijn blijdschap groeien, en van uw heil mijn beker overvloeien!

Dit geeft vreugd en rust. Want zal Hij, die Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, ons met hem niet alles schenken?

Het lijkt vaak zoo anders in ons leven. We nemen menigmaal de gaven Gods gedachteloos aan. We verkleinen ze; we vragen naar méér; we zijn misnoedig, omdat God anders of minder geeft dan wij dachten of verwachtten.

Vrolijkheid, rust in God, ook als de vijgeboom niet bloeit en er geen vrucht is aan den wijnstok! Daarvoor is genade noodig.

Genade alleen maakt vrolijke menschen.

Dan mistrouwen we de liefde van onzen hemelschen Vader niet.

Dan is er geen droeve bezorgdheid over wat komen kan.

Maar rust in de gunst en goedheid des Heeren, ons toekomend uit de overstelpende volheid van zegeningen, die Christus voor ons heeft verworven, en die we, naar de welken van Gods wijsheid, uit Zijn zegenende en zorgende handen ontvangen.

In Christus blinkt voor ons het aanschijn Gods. En dat aangezicht heeft vrolijkheid en licht, zelfs bij smart en leed.

Juicht, vromen, om uw lot, Verbljdt u steeds in God!

F. C. M.

Over moeilijkheid van juiste terminologie. (I)

Is reeds voor het gewone menselijke gesprek nauwkeurigheid van aanduiding gewenscht, voor het wetenschappelijk disputeren is scherpte en duidelijkheid van definiëeren noodzakelijk. Maar wie ooit met nauwlettendheid op eigen en anderer spreken heeft acht gegeven, en aan wetenschappelijke bepaling zijne krachten gewijd, weet er ook wel iets van, hoe moeilijk het vaak valt, het juiste woord te kiezen, en den rechten term uit te denken voor hetgeen men eigenlijk zeggen wil.

Wij behoeven alleen maar aan het trinitarische en aan het Christologische dogma te denken, d.w.z. aan de waarheid van Gods drieëenheid en aan die van den Christus Gods, om reeds enkel op dit terrein voor oogen te hebben, hoe langdurige en geweldige worsteling het vereischt heeft om hier niet alleen het rechte inzicht in Gods openbaring te verkrijgen, maar ook de nauwkeurigste mogelijke formulering te vinden.

Wanneer nu echter eenmaal op bepaalde terreinen en ten aanzien van bepaalde zaken, vaste termen in gebruik gekomen zijn, zijn wij niet gebonden, die altijd te blijven gebruiken. Integendeel behooren wij ons denken ook op die formuleringen en termen te richten, om na te gaan, of zij wel juist het bedoelde aangeven, en niet soms tevens verkeerde elementen in zich bevatten, die op eenigen dwaalweg konden voeren.

Zoo blijft er ook desbetreffend steeds arbeid voor ons denken en voor de wetenschap.

Daarbij neemt op onderscheiden gebied het inzicht

gedurig toe, het ook me gedurig tot eenige zaak stelle, van a

Bij dit zo leering moe maar niet e betere. Opde aan andere mjd, doch groote, er v

Bij nieuwe en omzichte aanwijzen betere ve

Wij kunne

zen van d

normae, die gebruikt. In

woorden G

velen of en

door middel

openbaard C

en anderen

3:4-5), go

(Joh 3:3 v

ons ter na

wijzing, dat

wij mogen

lijke deelen

Heilige Sch

is in de He

In verba

vaderen: gij

lige Schrift

geen positie

zijn ook zij

Goddelijke

in Zijne H

dien daar

handeld. E

d.w.z. met

van werkel

haar op des

van authen

teekent: zel

in goeden

zelfde als

lige Schrift

wordt als

inspireerde

op geschied

gezogen, f

de (Bijbel)

den, die uit

Gods ontv

hand geste

Naast de

datgene in

in haar ons

oi te voll

authenticit

„waardoor

(b.v. raadge

daarvan, o

den tot geb

die dingen,

en na te

En dan v

Heilige Sc

authentic

spireerde

afzonderlij

eigen pers

dicteeren d

afzonderlij

kingswijze

1) qua sc

doctrinair,

dogmatia, co

continentur,

acceptisse et

Bij H. F

S. 22 f.

2) qua ip

consilia, dict

construunt

imitationem

dictatur, a.

3) His pri

authenticia

omnes et si

non privato

omnes et si

protulerunt,

Tweeërle

Curator

het woord

Een cur

persoon of

Een cur

om op de

behartigen

Kan hij

en wil hij

neer te le

curator in

Nu staat

Offensief des geloofs.

Het wemelt voor onze oogen van soldaten en het schittert van uniformen. Sommige van deze krijgers houden beurtelings den arm en het been gestrekt, alsof zij den klap en den trap willen symboliseeren. De oorlogsindustrie werkt in hoogspanning en de pers houdt zich overwegend bezig met het afmeten van de wederzijdsche militaire en maritieme krachten. Natuurlijk is het noodig, dat hierop de aandacht wordt gevestigd, maar „wat voor oogen is” zou toch onzen blik kunnen afleiden van den eigenlijken strijd, die reeds gaande is en waarin „de wapenen der barbaren” slechts een ondergeschikte rol vervullen.

Er is een groot PSYCHISCH OFFENSIEF op de wereld onbrand, dat misschien zijn weerga in de geschiedenis niet kent. De pen (en de microfoon!) bewijzen opnieuw machtiger te zijn dan het zwaard! Naar verhouding zijn deze psychische wapenen zeer goedkoop in het gebruik, een interview is gemakkelijk gearrangeerd, terwijl een lrisantboom een kapitaal kost. Daarbij doet zich nog een ander merkwaardig onderscheid voor, tegen bommen bouwt men schuiloopgraven en verspreidt rookgordijnen, terwijl men zich in dezen psychischen strijd als voor den loop van het kanon plaatst. Alle uitlatingen en stemmingen in de totalitaire staten maakt de pers van een min of meer bedreigd land met de grootste haast wereldkundig. Ja, men doet zelf allerlei suggesties, alsof men agressie op eigen bezit wilde uitlokken. Met dezelfde methoden, waarmee men voor 25 jaar een zetel bij de stembus veroverde, annexiert men thans landen en volken.

De beteekenis van deze gedragslijn is zoo groot omdat de psychische weerstand der volken zoo klein is. Dit is zeker een testimonium van de geestelijke armoede van ons geslacht. In den laatste tijd begint echter een psychisch tegen-offensief, bij hetwelk Amerika de leiding heeft genomen en waarvoor dit volk zeker de eigenschappen bezit. Dit kan een verandering teweeg brengen, waarvan wij den omvang niet kunnen overzien. Want voor een psychische agressie is één voorwaarde onontbeerlijk: het slachtoffer moet doodgeschoten WILLEN worden, plaagetrapt, murw gedrukt! Anders is zulk een aanval volkomen nutteloos. Neem als voorbeeld maar eens de wrijving tusschen Italië en Frankrijk. Rome wilde Tunis en Corsica psychisch bezetten om, na een geslaagde perscampagne, ook zijn laars op deze gebieden te planten. Maar nu heeft de Fransman dezelfde wapenen gegrepen. Hij heeft niet slechts met hartstocht geschreeuwd: Tunis! Corsica! Maar hij heeft ook in zijn straten spreekkoren aangeheven, die om de bevrijding van Sardinië en Sicilië vroegen. De Gallische haan kraait boven de ganzen van het Kapitoel uit! Het zal er nu om gaan, wie den langsten adem heeft! Aan het einde van onze bewogen periode zal de bestudeering van de psychologische zijde dezer gebeurtenissen de volle aandacht der zielkundigen vragen.

Voor den christen is hier reden tot bezinning. Als de duivel naar het woord grijpt als het beslissende wapen, is hij ook hierin imitator. Als het beest groote dingen spreekt, bootst het God na. Die alle dingen doet door het Woord Zijner Kracht. Het volgt — zij het wederrechtelijk — de methode Gods. En wat doen wij? Zijn deze dingen ons niet mede overkomen, omdat wij zoo slap en ontrouw zijn gebleken in het OFFENSIEF DES WOORDS? Een dwaze christenheid heeft — wat haar groote meerderheid betreft — niet anders gedaan dan zich in het gezicht van den vijand ontwapend! Onder allerlei voorwendsels van wetenschappelijkheid, van verlichting, van religie des harten en weet ik meer — heeft zij haar Maginot-linie ondermijnd. Ook waar men voor deze dwaasheid bewaard bleef, werd de lichte, die haar bezette, steeds verkleind. Waar zijn de dagen dat onderwijzer, student en schuitenvoerder zij aan zij streden? Als men zich nog opmaakte tot den aanval op de wereld, wikkelden men het Zwaard des Woords in een foudraal van zijde... om de menschen niet af te stooten. Want tegenover de wereld kon je niet zoo precies de punten op de i zetten: oorlog met een fruitmesje! Bleven wij trouw aan het Mandaat des Woords — althans in theorie — het Mandaat van het Sacrament werd door ons vaak ongeloovig veronachtzaamd.

Wij hielden de tranen van berouw, op één of ander zolderkamertje geschied, van groter belang dan het Water van den Doop.

Zullen wij ontwaken? Niet tot een psychisch offensief dat naar het vleesch is! Maar tot een Offensief des Geloofs, dat de volken onderwijst tot den Doop?

Dit zal zijn de overwinning, die de wereld overwint.

Ook in 1939!

N. B.

gedurig toe, bekamt men meer en betere kennis, zij het ook meermalen slechts vermeend. En dit noopt gedurig tot herziening van terminologie, opdat men eenige zaak nog scherper definieere, duidelijker voorstelt, van andere scherper onderscheide.

Bij dit zoeken naar eene scherpere, juistere formulering moet men echter op zijne hoede zijn. Men moet maar niet eene andere uitdrukking geven, doch eene betere. Opdat men niet alleen gebreken of fouten, die aan andere zegswijzen of termen mochten kleven, vermijdt, doch ook voorkomt, andere, mogelijk niet minder groote, er voor in de plaats te stellen.

Bij nieuwe terminologie moet men uiterst voorzichtig en omzichtig te werk gaan. Gebreken van andere termen aanwijzen, gaat gemeenlijk gemakkelijker dan ze door betere vervangen.

Wij kunnen dit laatste wederom opmerken ten aanzien van de termen auctoritas historicae en auctoritas normae, die men ten aanzien van de Heilige Schrift gebruikt. In de Heilige Schrift komen n.l. niet alleen woorden Gods voor, door Hem Zelfen hoorbaar voor velen of enkelen gesproken (Ex. 20; Matth. 3:17), of door middel van Zijne profeten en dienstknechten openbaar (boeken der profeten; brieven van apostelen en anderen), maar ook uitspraken van duivel (Gen. 3:4-5), goddeloozen (Ex. 5:2), zondigende geloovigen (Job 3:3 v.v.). Deze laatste zijn geen voorbeelden voor ons ter navolging. Zij bevatten geene positieve aanwijzing, dat wij ook aldus moeten spreken. Integendeel, wij mogen zoo niet doen. Nu heeft men wel op dergelijke deelen gewezen om te zeggen: ziet gij wel, de Heilige Schrift is niet Gods Woord, doch Gods Woord is in de Heilige Schrift.

In verband echter met zulke deelen, zeiden onze vaders: gij moet goed onderscheiden. De geheele Heilige Schrift is Gods Woord, ook die deelen, hoewel zij geen positief voorschrift voor ons doen bevatten. Toch zijn ook zij Gods Woord, want God waarborgt met Zijne Goddelijke autoriteit door de opmerking van die deelen in Zijne Heilige Schrift, dat metterdaad door dien of dien daar genoemde zoo is gesproken en zoo is gehandeld. En dit noemde men dan auctoritas historicae, d.w.z. met Goddelijk gezag gewaarborgde mededeeling van werkelijke geschiedenis. Zoo bepaalt b.v. Voetius haar op deze wijze: De auctoritas historicae (hij spreekt van auctoritas in plaats van auctoritas, Auctoritas beteekent: zelfgezag, d.w.z. dat men zelf de macht heeft, in goeden zin eigenmachtig is. Dus zakelijk hier hetzelfde als auctoritas, gezag) is die eigenschap der Heilige Schrift, „waardoor de Heilige Schrift begrepen wordt als onfeilbaar waar te zijn met door God geïnspireerde waarheid, insover de heilige schrijvers, die op geschiedkundige wijze alle leeringen, raadgevingen, gezegden, feiten, hetzij goede, hetzij verkeerde, welke de (Bijbel)hoeken bevatten, uiteenzetten, geleefd worden, die uit den mond en door onmiddellijke openbaring Gods ontvangen, en zonder eenige dwaling ons ter hand gesteld te hebben”¹⁾.

Naast deze sprak men van auctoritas normae, om datgene in de Heilige Schrift aan te duiden, wat God in haar ons ter zaligheid te gelooven en te onderhouden of te volbrengen voorschrijft. Voetius omschrijft de auctoritas normae als die eigenschap der Heilige Schrift, „waardoor de materie der zaken in de Schrift besloten (b.v. raadgevingen, gezegden, feiten), behalve de kennis daarvan, ook onze consciëntien verplichten en verbinden tot geloof, en tot in acht neming en navolging van die dingen, welke daar als te gelooven, in acht te nemen, en na te volgen, gesproken worden”²⁾.

En dan vervolgt Voetius: „Wij zeggen, dat de geheele Heilige Schrift gezaghebbend is (auctoritas) met auctoritas historicae, d.i. onfeilbare en door God geïnspireerde waarheid, in alle hare deelen en elk daarvan afzonderlijk verspreid, zoodat de schrijvers niet door eigen persoonlijke aandrif en lust, maar onder het dicteren des Heiligen Geestes alle uitspraken en elk afzonderlijk, zoowel wat de zaak als wat de uitdrukkingwijze betreft, voortgebracht hebben”³⁾.

S. GREIJNDANUS.

1) quā scriptura infallibiliter vera esse intelligitur veritate divina, quatenus scriptores sacri historice exponentes omnia dogmata, consilia, dicta, facta, sive bona sive mala, quae biblii continentur, ex ore et per immediatam Dei revelationem illa accepisse et absque ullo errore nobis exhibuisse creduntur.

Bij H. Hepp, *Doctrina de evangel. reform. Kirche*, 1861, S. 22 f.

2) quā ipsa rerum materia scripturā contenta (exempli gr. consilia, dicta, facta), praeter sui notitiam, etiam obligat et constringunt conscientias nostras ad fidem, observationem et imitationem eorum, quae ibi credenda, observanda et imitanda dicuntur, a. w. S. 23.

3) His praemissis dicimus, totam scripturam esse auctoritatem auctoritatis historicae, h.e. infallibilem et divinam veritatem per omnes et singulas eius partes esse diffusam, ita ut scriptores non privato suo impulsu et libitu, sed dictante Spir. Sancto omnes et singulas sententias quod ad rem et quod ad phrasin protulerunt, a. w. S. 23.

Tweeërlei curatorschap.

Curator komt van het werkwoord curare, en dit van het woord cura, dat beteekent zorg, verzorging.

Een curator heeft de belangen te verzorgen van den persoon of de inrichting, waarvan hij curator is.

Een curator van de Theologische School behoort daarom op de beste wijze de belangen dezer inrichting te behartigen en te bevorderen.

Kan hij dat niet uit gebrek aan sympathie voor haar, en wil hij dat niet, dan behoort hij zijn curatorschap neer te leggen, of te vragen, niet voor benoeming als curator in aanmerking te komen.

Nu staat in een kerkelijk weekblad van 7 Januari j.l.

te lezen: „En heeft ook... wel eens een poging gedaan, om — afgezien van de vraag, of deze overname onder de gegeven omstandigheden wenschelijk of voorzichtig was — te onderzoeken naar de motieven, die daartoe hebben geleid of zouden hebben kunnen geleid, om zoo mogelijk die te begrijpen en zoo tot juiste waardeering er van te komen. Wij althans willen wel erkennen, dat we ons kunnen denken, dat er zijn, die lettende op de huidige kerkelijke geschillen onder ons, en de plaats, welke de persoon van Prof. Schilder daarbij inneemt, en ook de moeilijkheden — waarmee onze zusterkerken in N.-Amerika pas hebben te worstelen gehad — niettegenstaande alle waardeering voor de talenten van Prof. Schilder, niet zonder zorg van zijn reis naar Amerika hebben kennis genomen; hoewel ook zij liever hadden gezien met het oog op de bestaande verhouding, dat de bedoelde overname zou zijn achterwege gebleven”.

Wat hebben wij hier?

Een spreken over personen en hun doen, en wel over Prof. Dr H. H. Kuyper en zijne vertaling en overneming van het bekende „Banner”-artikel in „De Heraut”, en over Prof. Dr K. Schilder en zijn gaan naar Amerika. De eerste wordt zooveel mogelijk beschermd. Er wordt wel gesproken van een liever gezien hebben, dat de bedoelde overname achterwege ware gebleven. Maar die overneming wordt toch feitelijk in bescherming genomen, en er wordt duidelijk verondersteld, dat zij nog goede motieven heeft kunnen hebben, waarnaar men eerst moest vragen „om zoo mogelijk die te begrijpen en zoo tot juiste waardeering er van te komen”.

Het doen zelf schijnt dus niet fout. Het komt maar op de motieven aan. En die zouden nog wel eens goed kunnen wezen, zoodat zij „waardeering” moesten vinden.

Men ziet, de Schrijver beschermt den Vertaler en Overnemer zooveel hij kan, en stemt door wat hij verder omtrent Prof. Schilder zegt, feitelijk met het overgenomen stuk, en met de overneming daarvan, in, „hoewel...”

Tegen den tweede, Prof. Schilder, heeft de Schrijver niet maar bedenking, doch blijkbaar verdenking. En deze houdt hij niet voor zich, doch uit hij in zijn blad. Hij kan daardoor dus tegen Prof. Schilder verdenking wekken. En wel verdenking van mogelijk onrust te wekken in de zusterkerken in Noord-Amerika, en feitelijk aangaande zijne trouw aan de Gereformeerde belijdenis, „lettende op de huidige kerkelijke geschillen onder ons... niet zonder zorg...”

Prof. Dr H. H. Kuyper is (emeritus-) Hoogleraar aan de Vrije Universiteit, Prof. Dr K. Schilder is Hoogleraar aan de Theologische School.

Welk is dit weekblad?

Het „Gereformeerd Kerkblad” van Leeuwarden.

Wie is de Schrijver van de geciteerde woorden?

E., en dat is Dr W. A. van Es, die o.m. Curator van de Theologische School en Curator van de Vrije Universiteit is.

Dus heeft Curator Dr van Es ook voor de belangen der Theologische School en van hare Hoogleraren op de beste wijze te zorgen, evenals en even goed als voor die van de Vrije Universiteit?

Ja.

Heeft hij dat in dit stuk gedaan?

Neen.

Integendeel.

Hij heeft wel zooveel hij kan, zoo niet meer dan geoorloofd is, den (emeritus-) Hoogleraar van de Vrije Universiteit in bescherming genomen, maar tegen den Hoogleraar van de Theologische School niet alleen verdenking, en dat van zoo ernstig karakter, gekoesterd, doch in zijn courant gepubliceerd, en kan daardoor den goeden naam van Prof. Schilder schaden, zijn onderwijs verdacht maken, en daardoor ook de belangen der Theologische School benadeelen.

Weet hij dan niet, wat een curator eener inrichting niet of wel mag of moet doen ten aanzien van die inrichting?

Dat schijnt wel zoo.

Maar zijne handelwijze ten aanzien van den (emeritus-) Hoogleraar van de Vrije Universiteit doet zien dat hij het toch wel weet, al overdrijft hij het goede dan ook wellicht.

En wanneer het verder het doen der Professoren Hepp en Kuyper tegenover Prof. Schilder betreft, strekt hij gedurig zijn hand beschermend over de twee eerstgenoemden uit.

Toen ook vóór eenigen tijd eene vraag uit den ring Eindhoven tot de Curatoren van de Vrije Universiteit kwam en deze ook gepubliceerd werd, kwam Dr W. A. van Es daartegen op: het moest in den organisatorischen weg. Dus moest er geene publicatie in de bladen aan gegeven zijn, volgens hem.

Hij weet dus wel hoe het behoort, wanneer het de Vrije Universiteit betreft, ook al gaat hij daarbij mogelijk wel eens wat ver.

Daaron schijnt hij toch ook wel te weten, hoe een curator ten opzichte van de inrichting met hare personen, waarvan hij curator is, behoort te handelen.

En dan toch zoo doen ten aanzien van de Theologische School en één harer Hoogleraren?

Ja.

Dat is vreemd.

Ja.

Dat is ongeoorloofd.

Ja.

Een Curator van de Theologische School heeft natuurlijk, evenals die van de Vrije Universiteit, acht te geven op het onderwijs der Hoogleraren.

(Zie vervolg op blz. 116.)

nst van leven
stliederen. De
van het arme

anders.
ren moest aan
der eerste.

waarde noot

van onwaar-

dat de Heere
en heeft. Zij

en is in haar
d, die bevecht

chrift vroe-

agde? Zij laat
t is waar! De

el: God geeft
et gebod
enen, (een be-
n Geest in ons

st beschouwen
in ons leven
s en ons hui-
van hen, wier
naar evenzoer
r diepten van
geningen Gods
eigen inzicht
len. Dan zien
veldaden nauw
rengeld liggen
armonisch ver-
doel. Het zijn
HEERE. Gij
schap groeien
ien!
d Hij, die Zijn
mel hem niet

ms leven. We
lichteloos aan-
méer; we zijn
minder geeft

de vijfgeboom
den wijstok!

nchen.

onzen hemel-

d over wat ko-

id des Heeren,
le volheid van
seft verworven
Gods wijsheid,
den ontvangen
ianschijn Gods
heid en licht,

F. C. M.

EVEN

logie. (I.)

te gesprek nauw
voor het weten
en duidelijkheid
oort met nauw-
eken heeft acht
iling zijne krach-
hoe moeilijk het
en den rechten
eigenlijk zeggen

trinitarische en
en, d.w.z. aan de
an die van den
irrein voor oogen
te worsteling het
et rechte inzicht
ar ook de nauw-
iden.

spande terreinen
vaste termen in
vonden, die altijd
e hooren wij ons
armen te rich-
het bedoelde aan-
elementen in zich
onden voeren.
r arbeid voor ont-
bbled het inzicht

En dan kan het zeer wel zijn, dat het gegeven onderwijs bedenking bij hem werkt of vindt, en erger.

Maar dan behoort hij daarover met dien Hoogleraar te spreken, en wanneer het dan verder noodig blijkt, zijne bezwaren in te dienen bij het Curatorium, dat er dan over handelen moet, en zoo hij daarbij geene bevrediging vindt, de zaak aanbrengen bij de e.v. Generale Synode, zonder er dan over te schrijven in de bladen. En allermint mag hij met voorbijgang van dat alles maar dadelijk zijne verdenking („lettende op de huidige kerkelijke geschillen onder ons... niet zonder zorg“) publiceren, en dat zonder enig bewijs, laat staan behoorlijk geargumenteerde betoog.

Heeft deze Curator van de Theologische School dan geen bezwaar ingediend bij Prof. Schilder?

Neen.

Heeft hij ook geen gemotiveerd, goed geargumenteerde bezwaarschrift ingediend bij het Curatorium?

Neen.

Integendeel.

In het Curatorenverslag van de Theologische School, dat vóór enkele maanden uitkwam, lezen wij in art. 15 van de vergadering op 4 en 5 Juli j.l.: „Aan de Hoogleraren wordt medegedeeld, dat de verslagen aangaande college- en examenbezoek, door de curatoren in het afgelopen schooljaar gebracht, en waarover in comitévergadering is gerapporteerd, tot groote voldoening en tevredenheid der curatoren hebben gestrekt“, blz. 34. Tot die Curatoren behoort ook Dr. W. A. van Es.

Hij is lid zelfs van het moderamen.

Hij was ook op deze vergadering, en ook ter genoemde comitévergadering, aanwezig.

Sedert die vergadering en verklaring is door Prof. Schilder niet anders geschreven, dan wat van hem toen ook al bekend was.

Curator Dr. W. A. van Es beroept zich trouwens ook niet op latere schriften van Prof. Schilder. Hij noemt zelfs geene enkele plaats. Het is maar eene uiting van verdenking zonder eenige de minste bewijsvoering.

Zoo iets schijnt tegenwoordig in de mode te zijn.

Beschuldigen, maar met ter zijde lating van behoorlijke, nauwkeurige, strikte bewijsvoering.

Groote woorden. Omsluitende woorden. Halve aanwijzingen. Doorzichtige aanduidingen, maar niet zoo concreet, dat men er houvast aan heeft. De schrijver zorgt zich buiten schot te houden. En geene degelijke argumentatie.

Hoe dit zijn moge, wanneer Curator Dr. W. A. van Es na de Curatorenvergadering en na (ook) zijne verklaring van 4 en 5 Juli j.l., bedenking en verdenking tegen Prof. Schilder gekregen had, zou hij het nog niet op deze wijze hebben mogen publiceren, zonder eerst Prof. Schilder en het Curatorium der Theologische School er behoorlijk mede in kennis gesteld, en samenspreking er over gevraagd en gehad te hebben.

Hij is toch Curator van de Theologische School met hare Hoogleraren, tot wie Prof. Schilder behoort.

Vreemd doen daarom van eenen Curator van de Theologische School.

Veroordeelenswaardig doen van dezen Curator.

Heel ander doen dan hij als Curator der Vrije Universiteit ten aanzien van hare Hoogleraren betracht.

S. GREIJNDANUS.

Over hiërarchie.

In zijne artikelen De drieërlei macht schrijft Prof. Dr. H. H. Kuyper in „De Heraut“ van 25 Dec. j.l.: „En is het vaststellen van zulk een Kerkenorde, die heel het kerkelijk leven regelt, en waaraan alle kerken gebonden zijn, dan niet een uitoefening van de regeermacht, die aan de meerdere vergaderingen toekomt. Een regeermacht, die niets met hiërarchie te maken heeft, omdat die Kerkenorde niet van boven af aan de kerken opgelegd is, maar door de kerken zelf in Synode samengekomen, wordt vastgesteld“.

Merkwaardige uitspraak in meer dan één opzicht. Vooreerst omdat hiernede toegegeven wordt, dat dus de overeenkomst der kerken, die vastgelegd wordt in de kerkenorde, de grondslag van de regeermacht der meerdere vergaderingen is.

Daarom hebben de meerdere vergaderingen zich ook aan die kerkenorde, zoolang zij niet gewijzigd is, in de uitoefening harer regeermacht te houden, zonder zich daarbuiten vrijheden te veroorloven naar dit of dat geval in vroeger tijden.

Maar merkwaardig is deze uitspraak vooral om de motiveering, waarom in dergelijk geval er niet van hiërarchie gesproken kan worden: omdat die kerkenorde niet van boven af aan de kerken opgelegd is, maar door de kerken zelf in Synode samengekomen, wordt vastgesteld.

Dus: de eenstemmige vaststelling sluit hiërarchie uit. Hiërarchie zit dus niet in den aard van bepalingen, in de wijze van uitoefening van regeermacht, in de onderlinge ordening van ambtsdragers, maar in de wijze, waarop eenig kerkelijk regeerstelsel in werking is gekomen.

Welk stelsel van kerkregering men ook aanvaarde, als het maar door de kerken in Synode samengekomen, is vastgesteld, dan is het deswege niet hiërarchisch.

Maar hoe nu in de vroege eeuwen het pauselijk stelsel van kerkregering moge zijn opgekomen, thans, en reeds eeuwen, wordt dit stelsel dan toch wel door allen, die tot de Roomsche kerk behooren, gewild, ambtsdragers, en, zooals men daar spreekt, „leeken“.

Dat pauselijke stelsel zal daarom ook moeilijk meer hiërarchisch genoemd mogen worden.

Natuurlijk zijn er in de Roomsche kerk wel, die dit of dat wat anders wilden hebben. Maar waar zijn de

zulk niet. Dat kan hier geene verandering van algemeene aanvaarding van, en instemming met, het pauselijk stelsel van kerkregering, in de Roomsche kerk geven.

En bij de Hervormde Kerk is het stelsel van hare regeering wel door Koning Willem I opgelegd. Maar daarna als telkens en telkens weer door de machthebbers in die kerk aanvaard. Velen willen wel wat anders, het is zoo. Doch wanneer het er dan op aankomt, om eenige verandering in dat regeerstelsel te brengen, dan kiest toch de meerderheid telkens weer voor het bestaande, ook nog weer in het jaar 1838.

Met het oog daarop zal dan ook het Synodaal bestuur der Hervormde Kerk bezwaarlijk meer hiërarchisch genoemd kunnen worden.

De fout in de redeneering van het medegedeelde citaat is, dat voorbijgezien is, dat de kerk niet van menschen is, maar van Christus, en van Hem alleen. Hij stelt de ambten in, en bepaalt de macht der ambten. En geen mensch heeft dienaangaande iets te bepalen, ook de kerken te zamen, in Synode samengekomen, niet. En elke regeling van die ambtsmacht, die aan haar meer macht, en hooger gezag, toekent, dan Christus er aan verbond, is hiërarchie, ook al is die regeling gemaakt door de kerken zelve in Synode samengekomen. Evenzoo is hiërarchie elke machtsuivering van eenig ambt, buiten de door Christus gestelde grenzen of perken.

De eenstemmigheid van alle kerken, de vaststelling door eene Synode, heeft hier niets te beteken. Het komt er maar alleen op aan, welke ambten Christus ingesteld heeft, en welke macht Hij aan die ambten verleend heeft.

En elk gaan daarbuiten, om over de door Christus gestelde grenzen heen, en als boven de door Hem verleende maat, ambtsmacht uit te oefenen, door wien ook, of door welke meerdere vergadering, al is het ook door eene Synode, en al gebeurt het volgens eene door de kerken in Synode samengekomen vastgestelde regeling, is hiërarchie, en daarom te verwerpen.

De vraag is niet: wat hebben menschen verordend. Ook niet: hebben de kerken in Synode samengekomen, het vastgesteld.

Maar dit is de vraag: is het overeenkomstig de instelling van Christus.

Dat geldt ook ten aanzien der meerdere vergaderingen. Voor hoever heeft Christus die ingesteld of in Zijn Woord doen aanwijzen.

En welke macht heeft Hij aan haar gegeven.

Eene eigene, zelfstandige, van de kerken onafhankelijke, boven de kerkeraden staande, en autoritatief hun gebiedende, macht?

Zoo ja, laat men dit dan degelijk en duidelijk bewijzen uit de Heilige Schrift.

S. GREIJNDANUS.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

De oproep in het vorige nummer bleef niet onbeantwoord. Per girobiljet no. 45 kwam namelijk onder meer een gift van f1,— binnen, afkomstig van D. K. te K. en bestemd voor hulp opleiding predikant Argentinië. Den gever hartelijk dank!

We herinneren nog even aan het gironummer van prof. Schilder: 127278.

L. DOEKES.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XVIII.)

187. Wat verbiedt het?

Alle verachting, verbastering en eigenwillige belemmering van den dienst (der Kerk).

188. Waarom wil God, dat een zekere tijd bestemd wordt voor den dienst der Kerk?

Ten eerste, wegens onze zwakheid, daar wij ons anders zelden aan de overdenking van Goddelijke zaken geheel zouden overgeven.

Ten tweede, opdat zij van hun arbeid zouden rusten, die onder de macht van vreemden staan.

189. Waarom had God onder het volk van Israël den zevenden dag voor Zijn dienst bestemd?

Omdat Hij op den zevenden dag opgehouden had van 't werk der schepping.

Dientengevolge wilde Hij, door de heiliging van dezen dag, Zijn volk leeren, dat ook zij van hun werken, d.i. van hun zonden, zouden aflaten, en zich aan de overweging van de Goddelijke werken zouden overgeven.

190. Zijn wij ook aan den zevenden dag gebonden?

Neen, wij niet; omdat Christus door Zijn komst de Mozaïsche ceremoniën heeft afgeschaft. Maar wij moeten zooveel in ons vermogen is¹⁾, den tijd en de orde in den (openbaren) eeredienst, als noodzakelijke kerkelijke verordening, onderhouden, zonder evenwel te gelooven, dat deze tot den dienst van God behoort²⁾.

R.

G. B.

1) pro virili.

2) Absque tamen divini cultus opinione. Ursinus was evenals Calvijn van oordeel, dat de N.T.sche Gemeente niet door God zelf gebonden is aan het onderhouden van een bepaalden dag (den Zondag).

In zijn *Explicatio catechetica*, waaruit het z.g. „Schatboek“ is voortgekomen, merkt Ursinus o.a. op (Opera, I, kol. 369 v.v.): „Hoewel de ceremoniële sabbath in het Nieuwe Testament afgeschaft is, blijft de morele sabbath tot op heden van kracht en heeft ook op ons betrekking, evenzoo 't karakter van de ceremoniële sabbath, in zooverre als een zekere tijd aan den dienst (der Kerk) moet toegewezen worden.“

Want thans is in de Christelijke Kerk niet minder dan eertijds in de Joodsche een zekere dag noodig, waarop het Woord Gods onderwezen en de sacramenten in het openbaar bediend moeten worden. Ondertusschen zijn wij niet verbonden om den Donderdag, den Zaterdag of den Woensdag of zekeren anderen dag te houden.

De Apostolische Kerk heeft daarom, om zich van de Joodsche synagoge te onderscheiden, naar de vrijheid haar door

Christus gegeven, voor den zevenden dag den eersten verkozen, wegens een deugdelijke oorzaak, omdat n.l. op dien dag de opstanding van Christus geschied is, door welke de geestelijke en innerlijke sabbath in ons begonnen wordt. In het kort, wij zijn aan den sabbath gebonden, ten aanzien van zijn zedelijk karakter, en ten aanzien van zijn ceremoniële karakter in het algemeen, maar niet in het bijzonder, dat is, wij moeten een of anderen dag hebben, waarop door de Kerk onderwijst wordt gegeven, en de sacramenten worden bediend, maar wij zijn niet gebonden aan een bepaalden (vasten) dag.“

Evenzoo oordeelt ook Calvijn in zijn Catechismus (Zondag 26 en 27).

Nadat hij aangewezen heeft dat het vierde gebod is afgeschaft, voor zoover het ceremoniël is, omdat wij de vervulling in Jezus Christus bezitten, stelt hij de vraag: „Wat blijft er dan voor ons over?“ en antwoordt daarop: „Wij moeten de in de kerk geldende orde in acht nemen, n.l. luisteren naar het Woord des Heeren en deelnemen aan de algemeene geboden en de sacramenten, en de geestelijke orde, die onder de geloovigen geldt, niet overtreden.“

De Wederdoopers gingen in de dagen van Calvijn en Ursinus zóóver, dat zij alle onderscheid tusschen de dagen der week veroordeelden. Zij beriepen zich op Col. 2:16, Gal. 4:10, Rom. 14:6. Hierteegenover merkt Ursinus o.a. op, dat de Kerk den eersten dag niet onderhoudt z.a. Israël den zevenden dag onderhield. De Kerk heeft den eersten dag gekozen, niet omdat het noodzakelijk was den dag te nemen, noch omdat God dezen dag bevolen heeft, maar de Kerk heeft in vrijheid gekozen, onder de leiding van Gods voorzichtigheid.

Zijn doel niet bereikt.

Jan Knappe: Het gevecht op de ladder. — Uitg. Bosch en Keuning N.V., Baarn.

In zijn vorigen roman teekende Knappe een droevig crisisgeval. Het bezwaar tegen zijn boek ingebracht was vooral, dat hij zijn gegeven te veel losliet, om zich te wijden aan allerlei, weliswaar dikwijls interessante, maar toch in den roman niet noodzakelijke bijkomstigheden. Opvallend was in dit boek ook de waardeerende belangstelling voor den ambtenaar, die soms zoo groot was, dat het verhaal er onder leed.

Het is daarom geen slechte gedachte van den schrijver geweest, eens een heel boek te wijden aan het ambtenarenleven, voor de meesten een onbekend terrein. Hoewel het verhaal speelt in de oorlogsjaren, is het geen crisisroman die hier gegeven wordt. Hierin verschilt het nieuwe boek dus van het vorige, maar niet alleen hierin. Openbaarde zich de plaats van handeling vroeger door het Flakkeesche dialect, nu wordt het Hollandsch alleen gebruikt. Geen streekroman meer dus, maar een geschiedenis die zich overal zou kunnen afspelen.

Men heeft wel eens beweerd, dat de strijd om een maatschappelijke betrekking het zwaarst gevoerd wordt op de laagste treden van de ladder. Is iemand eenmaal eenige sporten omhoog geklimmen, dan ontmoet hij minder tegenstand en zal hooger stijgen minder bemoeilijkt worden. „Het gevecht op de ladder“ zou dan echter een buitengewoon bittere worsteling moeten beschrijven, daar de onderste treden van de maatschappelijke dorpsladder hier in het geding zijn. Zoo heel erg heeft de auteur het echter, gelukkig, niet gemaakt.

Een pienter arbeidersjongetje, geprotegeerd door den bovenmeester, gaat in plaats van naar het land, ter secretarie. Daar komt hij in aanraking met verschillende machten, die hem in den weg treden als hij tracht snel naar boven te komen. Domme boerenwethouders zien in hem niet een knappen ambtenaar, maar het arbeiderskind dat klein gehouden moet worden. Hij bemerkt, dat geld en familierelatie meer beteekenen dan scherp verstand alleen. Als hij het tegen een verstandelijk met hem gelijkstaand iemand moet afleggen omdat diens kruiwagen beter is, laat hij zich verleiden tot een onverstandige daad. De klacht van onrechtvaardigheid ter hoogster instantie ingediend, wordt langs hiërarchische weg op hem zelf gewroken.

Onder wijze leiding van den meester, moet hij leeren geduldig te wachten, tot hij zijn voet kan zetten op de onderste sport.

De opzet is, zooals men ziet, zeer eenvoudig, veel handeling omvat hij niet. Alles moet afhangen van de karakterteekening der handelende personen en van de compositie. En juist deze beide zijn niet de sterkste zijden van het talent van den schrijver.

In een woord vooraf verdedigt hij zich tegen uitgebrachte beschuldigingen dat hij in zijn vorig boek met zijn romanfiguren levende personen op het oog zou gehad hebben. Hij ontkent dit ten sterkste, zoowel voor het vorige, als bij voorbaat voor dit boek. Ik geloof het gaarne en heb er nooit aan getwijfeld, maar het „geval“ van den vorigen roman leek mij te weinig logemaakt van een werkelijk voorgekomen geschiedenis, zoodat het mij niet verbaast, dat Flakkeers er bekende personen in zagen. In den nieuwen roman komen soortgelijke figuren voor: een goedge, zich niet zoo heel druk makende burgemeester, een overspannen secretaris, die dikwijls heel scherp is in zijn uitingen, maar een zeer goed hart blijkt te hebben, en domme boerenwethouders, die elke uitgave voor arme menschen als weggegooid geld beschouwen. Het lijken meer typen, dan door de fantasie tot leven gewekte personen, zij worden

meer besc
verloonen
bloed, wie
geestelijk
mist, die
leven met
bleeke fig
van zaken
meente-pol
niet symp
beharliging
ambtenare
levend van
de maatsc
innerlijke
tot dwars
De hard
heden van
naar, met
burgemees
De ambter
op te stok
heer, die
om den a
te zellen.
slotte de
behelp va
ven, die
Door de
onderlinge
daar de h
grond ge
arme, kna
om zich
veel uit l
Enkele
het leven
maar goe
wars van
plichtsbel
der en d
leerden z
aan de mi
Het eer
gische be
wachtinge
schrijver
de mense
dat hij v
Hij schre
dorpsche
waarnem
den ver
over het
Gron.

Een va
niet in d
den. De
psychisc
op opp
„De Pre
verdrong
(Hoofdst
schrijver
volkskun
later ook
van het
den oud
maand b
stond o
Gemser
koning I
toestand
toe, doe
herder,
Wat was
dom? N
De oud
voorzich
Waar
goed als
In de
maken
Deze we
1. Gel
zoals
2. Gel
b.v. tij
3. Gel
ten b.v.
heeft.
4. Gel
en geta
5. Gel
betreffe
Van
stracte
is gema